

POGORZEĆ (36) *vb pf*

Oba o jasne, e pochylone.

inf pogorzeć (2). ◇ *fut 3 sg* pogorają (2). ◇ *praet 3 sg m* pogorzał (10). *n* pogorzało (10). ◇ [1 *pl m pers* pogorzeliśmy.] ◇ 3 *pl m pers* pogorzeli (1). *subst* pogorzały (3). ◇ *plusq 3 sg m* był pogorzał (1). *n* było pogorzało (1). ◇ *con 3 sg m* by pogorzał (3). ◇ 3 *pl m pers* by pogorzeli (1). *subst* by pogorzały (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII(XVIII) w.

1. *Spalić się; concremari Vulg; combui PolAnt; incendio absumi JanStat; conflagrare (flammi), consumi incendio, exuri Cn (32)* : Ludzyc bieżąc do ogniá/ złodzyeie zgimáli/ Dziewká żywá y wieży pogorzeć nie dáli. *RejZwierz* 15; *Leop Iudic* 15/5; ktemu fie nászym oboz zápalil w sílly wiátr/ gdcyze tám wiele koni/ ftátkow/ wozow/ y żywności pogorzáło. *BielKron* 395v; Było to miáfto [Ryga] wielkie Bogáte poki było niepogorzáło. *BielKron* 437v, 148, 250, 396v [2 r.], 401v *margin*, 417v (17); *Incendium omnia hausit, Ogień wżiftko požárł/ to yęft [!]/ pogorzáło wżiftko. Mącz* 153c; *RejZwierz* 146; *SarnStat* 327, 767; [*MetrKor* 1582 129/123; *OpisyPozn* 1590 nr 18].

pogorzeć od czego (1): Tegoż roku miáfto Kázimierz podle Kráková od lámego rynku áz do muru/ od gor [tj. ognisk]/ wżytek pogorzał. *BielKron* 401v.

W porównaniu (1): Bo iefli fię gdzie ogień werwie w dom tych złotych srebrych y drzewiánych bogow/ tedy kápłani ich wćiekáią/ á oni iáko bierzma pogoráią. *BudBib Bar* 6/54.

W charakterystycznych połączeniach: (bardzo) wiele [czego] pogorzał(o) (5), *więcej [czego], wszystek (wszystko) [co]* (2); *wszyscy pogorzeli*.

Zwroty: »pogorzeć do gruntu, prawie do szczątku« (1:1): Tegoż roku Lwow pogorzał do gruntu miefiąc Cżyrcwá. *BielKron* 419v; Abowiem ták ftó y dzieięć lat/ gdy tákoweż poftánowienie Plánet było/ Krákov był pogorzał práwie do fzczątku. *LeovPrzep* E3.

»w ogniu, ogniem pogorzeć« (2:1): *LubPs* hh4; weszli w domy przypráwione z dziećmi/ z żonámi/ thámże zápalili/ y lámi w ogniu wżyfcy pogorzeli *BielKron* 273; ogniem też bárdzo wiele Miaft pogorzáło. *StryjKron* 652; [*ŚmigLichwa* 16].

Przen (1) : A potrze práwicá fwą yego fprzećiwniki/ Ktorzy go w nyenawiści fobye záwždy myeli/ Záпали yák ftog flomy áby pogorzeli *LubPs* F; [Dofyciefmy my też iuz áz do tego czáfu niewoley ćierpieli Krzełćiánie/ pogorzeliśmy iuz práwie wżyfcy/ gdy żaden nie iefł tego mnimánia/ áby go też ten požár [Turcy] doydż miał. *BarlBaz* 95 (*Linde*)].

a. *Stracić majątek przez pożar* (1) : czy síóstrom ná pořag Wydał? czyli pogorzał? ná czym wždy wtrácił? *CiekPotr* 23; [Perzowi, poddanemu w Malininie, co pogorzał, odpuszczono mu 3 metr. *InwBiskWłocł* 1582 311; Poborce/ tákowy dozor czynić máią. Pogorzelcze [!] czyniác wolnemi [od poborów]/ ktorzyby świeżo pogorzeli *UniwPobor* 1593 A4v].

2. *Zapalić się* (4) : który doftátek nápty od początku świáta/ iáko Cieplice fá ciepłe/ być miał/ áby y ziemiá z nią wżyftká/ gdyż ták bárzo tłufta/ pogorzeć niemiáł? *Oczko* 6v.

Przysłowie: RejWiz 13v; A wždy tákowá niedbáłość widamy y w tych fzedziwych leciech ludzkich/ iákoby im iáko ono fthára przypowieść y koł nie pogorzał [tj. jest lekkomyślny]. *RejZwierz* 132, 122v.

Synonimy: 1. *spalić się, spłonąć, spłoniec*; 2. *zapalić się*.

Formacje współrdzenne cf GORAC.

Cf **POGORZAŁY, POGORZENIE**

MP